

دروسه یادونه یې پرسته خانه قاروشونده
اثره مخصوصه در
محل اداره:

مراط قلم

۱۳۲۶

اخطار:

سلکونه موافق آثار جدیده مع المنونه قبول اولنور
درج ادبیه آثار اعاده اولنور

دین، فلسفه، ادبیات، حقوق و علوم دن باحث هفته لق رساله در

درسعادته نسخه سی ۵۰ پاره در

قیریلنه دن مقوا بورو ایله کوندریلیرسه سنوی
۲۰ غروش فضله آلتیر.

درسعادته پوسته ایله کوندریلیرسه ولایات بدلی اخذ اولنور.

نوسیدلری: ابوالعلا زین العابدین - ح. اشرف اویب

تاریخ تأسیسی:

۱۱ نومر ۳۲۴

سنه لکی القیایفی

۳۵ ۶۵

۵۰ ۹۰

۵۰ ۹۰

درسعادته

ولایاتده

ممالک اجنبیه ده

غروشدر

برنجی سنه

۳۲۶ ذی الحجه ۷ پنجشنبه ۱۸ کانون اول ۳۲۴

عدد: ۱۹

شعوباً و قبائل لتعارفوا ان اکرمکم عند الله اتقاکم [بیوردی .

رابعاً — کتاب اسلامک نصیح و مواعظ و ارشاد و هدایتله قصدی بر امت خاصه و شعبه معینه اولیوب خطابی نوع بنی بشرک عمومند در . زیرا که بر دین عمومی در . تنکیم حق تعالی بیوردی : [یا ایها الناس قد جاءکم برهان من ربکم وانزلنا الیکم نوراً مبیناً] و قوله تعالی : [یا ایها الناس اتقوا ربکم ان زلزلة الساعة شیء عظیم ... الخ]

خامساً — قرآن کریم نوامیس شریعت و اخلاق و هیأت اجتماعیه خصوصند آنجق اصل الاصول اولان اصول اولیه و قوانین کلیه بی حاوی اولوب جزئیات و فرعیاتی علی حسب الزمان و المكان کتاب الله و سنت رسول الله بن استنباط قوت و استطاعتی حائز اولان اهل اجتهاده ترک ایتش در . بوکا مثالزده جناب واجب الوجود شریعتده بزه مبدأ عدل مطلق و اساس مساواتی تخصیص و تصریح بیورمی در . استعید بالله : [یا ایها الناس انا خلقناکم من ذکر و انثی و جعلناکم شعوباً و قبائل لتعارفوا ان اکرمکم عند الله اتقاکم .] و [ان الله یأمرکم ان تؤدوا الامانات الی اهلها و اذا حکمتم بین الناس ان تحکموا بالعدل ...] آیات جلیله سی در که دعوازه برهان در . و صوکره شو ایکی اصلدن و بونلره مماثل اصول اخلاقدن کتاب و سنته مراعی اولدقلری حالده احوال زمان و مکان و احتیاجاته کوره نفسلری ایچون بر شریعت عادل و جوده کتیرملرینی مسلمانلره واجب قیلدی . بوجوب اوزرینه در که مسلمون اولون قرن ثانی و ثالثده بالاجتهاد احیای شریعت غریبه قائم اولدیلر . مؤخرآ مسلمینده حرکت اجتهاد امته طریان ایدن ضعف اوزرینه توقف ایتدی . فکر حاجزی به کوره ائمه معامین و علمای عاملیندن شرط اجتهادی تمامیه جامع اولانلر ایچون باب اجتهاد الی یوم القیامه مفتوح در . سادساً — مساححه دینه حریت مذهبه شودین حنیفینک اصولندن در . محقق در که جناب واجب الوجود بودین مبینی قواعد علمیة عالییه ایله تشیید بیورمش و نفس مؤمنده حقد دینی ایچون بر محل بر اقامش در . شو قواعد علمییه ایسه نوع انسانینک عقل و نظری مقتضاسنجیه عقائدده مختلف اولملری حکمت بالغه الهیه سی اقتضاسندن اولدیفنی جناب رب عزتک بزه تعلیم بیورمی در . قال تعالی : [ولوشاء ربک لجعل الناس امة واحدة و لا یزالون مختلفین الا من رحم ربک و لذلك خلقهم] و بر کیمسه دیگر کیمسه بی آنجق اللهک اذن و هدایتله کنندی مذهبه اهتدا ایتدیرمکه موفق و مقتدر اولدیفنی بیلدیرمی در . حتی حبیب اکرمه بیله [انک لاتهدی من احببت و لکن الله یرہدی من یشاء] بیوردی . و قال تعالی [افانت تکره الناس حتی یكونوا مؤمنین و ما کان لنفس ان تؤمن الا باذن الله و یجعل الرجس علی الذین لا یعقلون] غیرک عقیده سنه تعرض و تجاوزله تسلط ایتک هیچ کیمسه ویرلمش در . قال تعالی : [لست علیهم بمسيطر] [لست علیهم بجبار] [لست علیهم بوکیل] . ایتدی بر مسلمان ادیانده اتمک اختلافی جناب علیم و حکیمک مقتضای اراده سندن اولدیفنی و بواختلاف عتول و مدارکک درجه سنه تابع بولندیفنی و بر انسان آنجق اذن الهی ایله بر کیمسه بی هدایت و ارشاده موفق اوله بیله جکنی و کیمسه نک عقائد و جنایه سنه تسلط و تعرض ایدلمه مسنی

و بر کیمسه ایمان ایله اکراه و اجبار ایدلمه مسنی بیلدیکی وقت او مؤمنک قلبندن اثر حقد دینی محو و مضمحل اولوب رحمت الهیه دن مقتبس بر رحمت عالییه ایله منور الصدر اولور و ادیان سائر اربابیه معاملات و معاشرت خصوصند — مؤمنلری قتل و دینندن ، دیارندن ، اهلندن اخراج و تبید ایتدیکه — عدل و قسط ایله کیریشیر . کما قال تعالی : [لا ینهاکم الله عن الذین لم یقاتلوکم فی الدین ولم یخرجوکم من دیارکم ان تبوهم — ای تکنوا بارین بهم — و تقسطوا الیهم — ای و تعدلوا معهم — ان الله یحب المقسطین] انانیهام الله عن الذین قاتلوکم فی الدین و اخرجوکم من دیارکم و ظاهر و اعلی اخراجکم ان تولوهم — ای تخذوهم اولیاء ای احباباً — و من یتولهم فاولئک هم الظالمون] شو آیت کریمه مسلمینی دینندن اخراج ایچون مقاتله ایدنلری احباب اتخاذ ایتلکدن مسلمانلری نهی ایدرسده آنلره ظلم ایتکی امر ایتمز و وجهاً من الوجوه برضد عدل ایله آنلره اسائت ایلکی روا کورمز . قال تعالی : [ولا یجرمنکم شأن قوم علی ان لا تعدلوا اعدلوا هو اقرب للتقوی] — ای ولا تحملنکم عداوتکم لقوم علی ظلمهم بل اعدلوا معهم هوا قرب للتقوی .

جناب حق موطن قتالده بیله مسلمه عدلی امر و توصیه بیورمشدر . قال تعالی : [وقاتلوا فی سبیل الله الذین یقاتلونکم و لا تعمدوا ان الله لا یحب المعتدین] .

ایندی دیرزکه شواست مرحومه محمدیه من طرف الله افاضه بیوریلان شو عدل الهی ، شونور ربانی ، شو حکمت عالییه ام ارضدن حاضر و غایر اولان هیچ برامته سبق ایتده مشدر . عناد و مکابره ایدنلر وارسه خلافی اثبات ایتلری ایچون ایشته میدان .

سابعاً — حریت وجدان و اعتقادی اسلام تقریر ایتشدر . بوده مدنیتهک اصل و اساس محکمی در . قال تعالی : [وقل الحق من ربکم فمن شاء فلیؤمن و من شاء فلیکفر] دین اسلامک تأسیس ایتدیکی بو حریت فرانسزلرک ابراز ایلدکلری ثورت و شدت نتیجه سنده آنجق قرن ماضیده اوروپاده ظاهر اولمغه باشلامشدر . آیت جلیله مذکوره مؤدای کریمجه هر انسان عقل و اراده سیله کنندینک اختیار ایلدیکنی دین اتخاذ ایلدی حقدده حر در .

ثامناً — دین اسلامده — ادیان سائر ده اولدیفنی کبی — اصول و فروع دینده حل و عقده قاریشیر و خاق دینده تقریر ایدن شیئه اتباعه چالیشیر بر هیأت روحانییه و ریاست دینه یوقدر .

احمد جمال

روحا نیت — جسمانی نیت

جمله نک معلومی اولدیفنی اوزره جنس حیوان و انک تحتنده کی انواعدن بر نوع شریف و ممتازی بولنان انسان دخی روح ایله جسمدن مرکب و ایکسینک تلاحق و اختلاطیه قابل اولدیفنی قوای مادییه و معنویه دن متشکلدر . حیوان افطنتک معانی مطلقاً صاحب حیات ، جانی بر مخلوق دینه تعیین اولنورسه پک چوق و جوداته شامل اولاجنی کبی کنندینه

مخصوص حیات و حرکتدن محروم بر ذره نك یرده و کوکده بولونامایه جفته نظر آجبع کائناته ذی حیات معناسیجه حیوان اطلاق جائز اولایلیلر . یارادیلیشی روح ایله جسمك ترکیله حاصل وشو ترکیب و امتزاج واسطه سیله آثار بدیعه اختراعنده بین المخلوقات بیعادل اولان افراد بشر كرك ظاهری و كرك معنوی حرکاتنده جسمه ساری روحك جسمه اجتماعی اعتباریله ایفای وظیفه ایتمکده در . مثلاً : وجدان سلیم ، بره مصنوعه عجبیه اولان انسان وسائر نك برخالق اولمق لزومنی تسلیم ایدر ، دیه قفس جسمه داخل و مخرج روحك ، نفس ناطقه نك ، قلب حقیقینك حکملرینی و نیم ناموسم ، معبود حقیقی یه پرستشه بنی مجبور طوتیور بولنده کی قرارلرینی بیان ایدن انسانلر البته کندیلرند کی روح ومعنی جهتیله حکم ویرمش اولدقلرینی ، بو و امثالی احکام وجدانیده اصلا افراد انسانیه ارا لرنده فرق بولونمادیغنی بیلرلر [دین الهیت تعیین بیوردینی وظائفك اعتقادی و عملی اولمق اوزره ایکی به انقصابی حکمتی تظاهر ایتمش و دین یالکز امر و وجدانی اولمایوب بدنك عمل ظاهر سی دخی ایکی رکن دیندن بری اوله رق تعین ایله مشدر] شو حالده فطرت ذاتیه و اخلاق جبلیه لرینه بالاکتساب ضم و علاوه ایلدکلری علوم و معارف ، هنر و صنایع انسانلرک روح ایله جسمدن مرکب اولمقرینه خال ویرمدیکی کبی معارف حقیقیه دن و علوم ضروریه بشریه دن بی بهره قالمقرینه هئث اصلیه لرینی تبدیل ایدمیز .

بناء علیه بر کیمسه نك علمای دیندن اولمسی ، و متدین بولمسی خلقت بشریه یی ، مدنیت حقیقیه یی تغییر و تبدیل ایدمیه جکندن علماء دینه « مأمورین روحانیه قسم روحانی » تعبیرلرله جمعیت بشریه دن و حرکات ظاهره مدینه حتو قندن و بلکه معلوماتندن خارج طو و لمالری جائز اولاماز . روحانیلری جسمانیلردن اییرمادقچه و یا خود دهام و غریبی امور عامیه قاریشدر دقچه ترقی و اصلاحات ممکن دکلدركی و قوفسز ، دیاسز سوزلر شایان استغراب سافسطه لردندر . بروسه معنوی : همز فیزی

صراط مستقیم

صراط مستقیم ، بو مسئله یی اهمیت عظیمه ایله تعلق ایدر و حقائق اسلامیه دن بی خبر بعض کسانك اسلامیتك منع ایتمش اولدینی رهبانیتی بزده موجود ظنیله محرر فاضلك بحق شکایت ایتدیکی وجوب تفرقه یه قائلیتك ابتنا ایلدیکی اساسلرک سخافتی اثبات و نقطه نظر منزی محافظه اسرنده قریباً بمنه الکرم مدال و مفصل مقاله لر نشر ایدمچکی کی ، صحائفی خارجدن اهدا اولنه جق بوقبل آثاره کشاده بولندیر مقوله ده افتخار ایلر .

اسلام و ترك عالمی :

روسیه مسلمانلرنده دیل و ادبیات

روسیه مسلمانلری اوروپا و آسیا قسمی اعتباریله تاتار ، میشار ، باشقورد ، نوغای ، قافقازیلر ، قیرغیز ، ترکمن ، صارت ، اوزبك ، تاجیک ناملریله بر چوق قبیله و انسابك برلشمه سندن متشکل بر ملت در .

دیناً و اکثری نسبتاً هپ بر درلر . فقط لسان و عادت و طرز معامله لری آری آری در . ترکستانی بر صارت — ذاتاً مسلمان اولدینی حالده — قزانی بر تاتار ایله قونوشماز ، و مسلمان نامیله الفت حاصل ایدمیز . شیوه و مقصودی افشاده کوسترین باشقه لقلر پك بیوک مشکلاتی موجب اولور . . دینی ، سیاسی اجتماعلر ، اسلام نامنه یاییله جق اتحادلر نصیب اولماز . [شواعتباردن روسیه نك ایکنجی مجلس مبعوثاننده اوتوز بش قدر اسلام وکیلی بری دیکریله روسیجه سویله شمه یه مجبور اولدیلر .] اولیله ایسه بویله بر قومك ادبیاتی نرده اولور ؟ البت ادبیاتدن کلیاً محرومدرلر . بونکله برابر جزئی بر جنسیت تعصیبله ده مبتلادرلر . دیلر بر اصول و قاعده یه تابع دکل . هله جملر ، ترکیلر ، اضافلر ، حتی عطفلرینه ، کله انتخاباتنده اولان دوغور سزقلر و امالارینه کلنجیه قدر جمله سی اصلاح ایدیله جك ، او قومه و اوقومه قولای اولمایان و مطلوب ترقی یه سرعت ویرمیه جك بر حالده در . یازیلری ، الفبالری ، اکسك . ذاتاً یازیلری بر استوغرافیه در . هیچ بر اصوله تبعیت ایتمز . کیمی خط تملیق ، کیمی نسخ و ثانی آکدیرر صورتده یازار . بری دیکرک مکتوبی بویله طایماز . بر مملکت و بر اقلیمده اولان مسلمانلرک حالی اجلاً شودر . ایشته اجنبی مملکت مسلمانلری ایله اوله جق معامله لر قیاس ایله منفهم اولیور . نه عظیم بر افتراق ، نه سوبلنه میه جك بر بر بادلق . .

لسان مسئله سی شیدی بزم ایچون اك مهم و اك مشكل بر مسئله در . و ایندا بوراده کی مسلمانلرک بواحتیاجنی حس ایدنلری آره صیره اجتماع ایدر ، بو مسئله حقنده بر قدر [خیلی] تعاطی افکار ایدر ایسه ده ، یننه نتیجه سزدر . زیرا بالاده تعداد ایتدیکم قبائلدن هر بری کندیسنه مخصوص بر ادبیات انشاسنی دعوی ایدر ، مسئله یننه میدان آلهماز ، وجوددن محروم قالیر ، فکرلر نابود اولور . بوندن اوتری صوڪ و قتلر ظهور ایدن غزتلر کندیلرینه مخصوص بر شیوه ایله یازدیلر . عوماً نه روسیه مسلمانی آکلار ، نه عثمانلی ترکی ، نه ده باشقه لری ، هیچ

شیدی هوماً ترکلرک اساس و لغتی اعتباریله بر قدر کلام سر دینه مجبور اولدم . سوز طبعی اوزانه جق در . بوندن طولانی بنی معذر کوره رك باغشلارلر امیدیه قارئین کرامك عفونی استرحام ایدرم . لسانغز عن اصل ترك لسانی در . اصول صرفیه و ترکیبیه سی جهتنجه غایت مضبوط ، همده غایت سهل بر ایت در . بواعتبار ایله لغتزد ، هیچ بر قصور یوق . قواعد صرفیه من و ترکیبیه من صرف و نحو عرب کبی واسع دکلمه ده ، بوده قواعد منزه سهولتی ، ایجازی ، انضباطی دیمك اولدیفندن ، بزشو خصوصی محاسن لغتزدن عد ایدرک ، لغتزد قصورندن عداً تمه یی موافق کور میورز . صرف و نحو عربك نساغنه بزم اصول لغویه منزه ایجازنی قیاس ایدرک لغتزدك قصوری استتاج ایدیله من . زیرا قواعد لغویه منزه کالی لغتک احوالی ضابط ، وافی ، تماماً مطابق اولمق در . اتساع ، یا خود ایجازك بوراده هیچ دخلی یوقدر . و اعتبار ایله لغتزدك کال و فوقیتی دعوا ایدر طورور ایسه ک لغتزد ر جهتن اولان غایت بیوک قصور دن غفلته دکل . زیرا